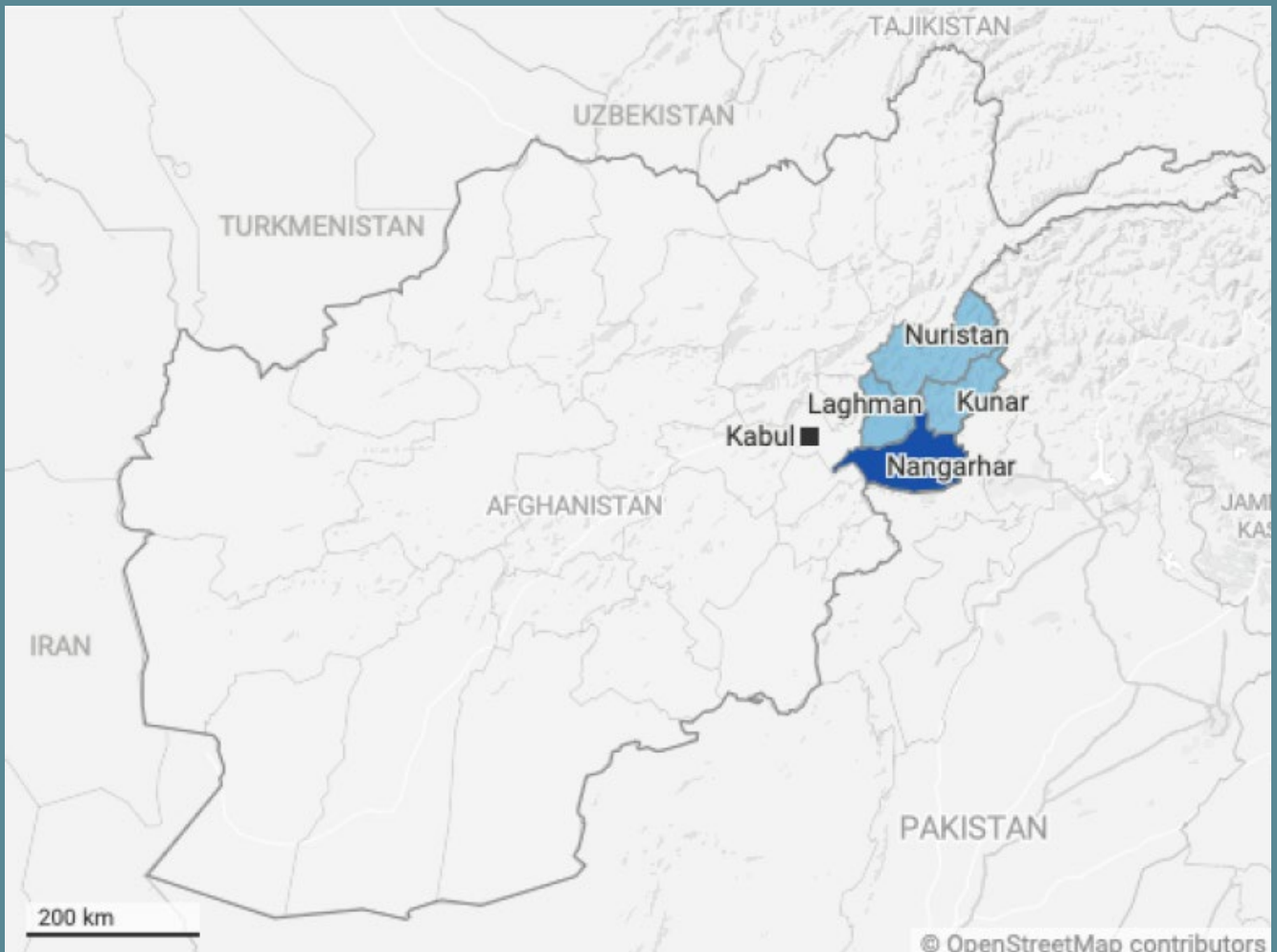




## محرک های محلی جنگ و صلح در شرق افغانستان: یافته های گردهمایی محلی برای صلح



## پس منظر

شرق افغانستان هم از نگاه نظامی و هم از نگاه اقتصادی دارای اهمیت استراتژیک بوده است. در شرق این زون، خیبر پشتونخواه و ساحهٔ قبیلوی تحت حکومت فدرال واقع شده اند. در غرب آن دره‌هایی وجود دارد که به سمت کابل امتداد یافته و گذرگاهی برای قاچاق اسلحه و جنگجویان مخالف دولت کابل که در امتداد سرحدات فعالیت می‌کنند، فراهم می‌سازد. از این رو دسترسی به این دره‌ها در کنترل قلمرو افغانستان اهمیت اساسی دارد.

زون شرق که در سرازیری کوه‌های هندوکش واقع شده است، محل تقاطع چندین درهٔ دریایی است که بلحاظ تاریخی مسیرهای تجاری عمده و راه‌های اصلی مهاجرت برای جمعیت بوده اند.

راه آبی اصلی، دریای کابل است که از غرب به شرق سرازیر می‌شود و با دریای علینگر در لغمان یکجا شده و قبل از رسیدن به دریای سند در مرز پشتونخواه پاکستان، به دریای کنر در شرق جلال آباد می‌ریزد. حوزه‌های دریایی کابل و کنر دارای ظرفیت چشمگیر تأمین آب و انرژی می‌باشند. مدیریت این حوزهٔ دریایی، عنصر مناقشه‌انگیز روابط بین افغانستان و پاکستان به شمار می‌آید (lehkakaK, hcraM ۲ ۷۱۰۲).

### شکل ۱: تخمین نفوس (۲۰۲۰)

ولایت	مجموع	شهری	روستایی
ننگرهار	۱,۷۰۱,۶۹۸	۲۷۷,۳۲۱	۱,۴۲۴,۳۷۷
لغمان	۴۹۳,۴۸۸	۵,۸۹۷	۴۸۷,۵۹۱
کنر	۴۹۹,۳۹۳	۱۵,۹۲۱	۴۸۳,۴۷۲
نورستان	۱۶۳,۸۱۴	۰	۱۶۳,۸۱۴

منبع: ادارهٔ ملی احصائیه و معلومات (۲۰۲۱)

به استثنای تجمع نفوس در شهر جلال آباد، اکثریت بزرگ جمعیت در این چهار ولایت، روستایی می‌باشند (اشکال ۱ و ۲). ساحات حاصلخیز واقع در حوزهٔ دریایی کابل به اقتصاد زراعتی کمک می‌کنند که نیازمندی‌های بازارهای ولایتی و ملی را برآورده می‌سازد. با این حال، جنگ، بیجاشده‌گی، خشکسالی و سیل‌های

به سوی صلح پروژه مشترک بنیاد فریدیش ایبرت (SEF)، مؤسسهٔ مطالعات عامهٔ افغانستان (ORPPA) و میدیوتیک افغانستان برای انکشاف و صلح (OPDAM) می‌باشد.

این پروژه برای تسهیل تبادل نظر منظم دربارهٔ موانع محلی و فرصت‌های صلح در هفت زون؛ کندهار، هرات، بلخ، بدخشان، بامیان، ننگرهار و کابل طراحی شده است.

این پروژه به برگزاری یک سلسله‌گردهمایی‌های محلی برای صلح می‌پردازد تا افغان‌ها «در جاهایی که هستند» دربارهٔ راه‌های حل منازعات از طریق گفتگو، تبادل نظر و فعالیت سهم بگیرند. در نتیجه، این رویدادها مشارکت فعال در سطح اجتماع را در تلاش برای ایجاد یک چشم‌انداز مشترک برای صلح ترغیب می‌کند. تهیهٔ نشریات و تولیدات رسانه‌های تصویری کمک می‌کند تا ذی‌نفعان محلی، ملی و بین‌المللی در این باره آگاه شوند و توصیه‌هایی برای مشارکت در آینده ارائه دهند.

این چکیده توسط مؤلفین، لوسیل مارتین، سعید پرتو و مارتا لگراندا، به عنوان بخشی از همکاری میان بنیاد فریدیش ایبرت (SEF)، مؤسسه مطالعات عامهٔ افغانستان (ORPPA) و میدیوتیک افغانستان برای انکشاف و صلح (OPDAM) تهیه گردیده است.

به تاریخ ۳۱ می ۲۰۲۱ گردهمایی محلی برای صلح در ولایت ننگرهار دایر گردید که در آن نمایندگان جامعهٔ مدنی از چهار ولایت زون شرق افغانستان اشتراک داشتند: ننگرهار، لغمان، کنر و نورستان. یک مرور کلی از وضعیت دموگرافیک ابتدایی، جغرافیایی، اقتصادی و جنگی هر یک از ولایات فوق‌الذکر ذیلاً تهیه گردیده، به تعقیب آن شرح گردهمایی، ارائه گردیده است. در ختم چکیده نتایج کلی از مباحثات گنجانیده شده است.

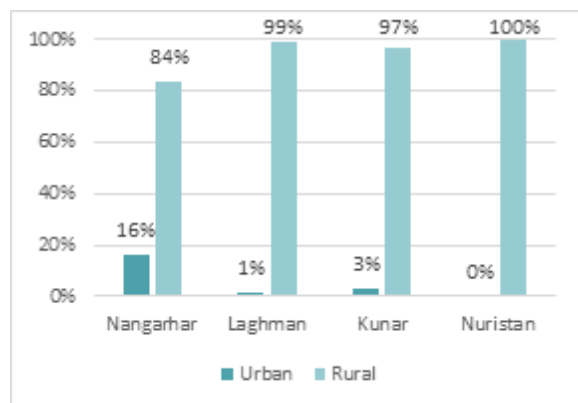
ناگهانی اثرات ناگواری بر حاصلات زراعتی در طی سال های اخیر وارد نموده اند. تأثیرات ناگوار جنگ بر اقتصادهای روستایی نیز در طی چند ماه اخیر سرعت بیشتری به خود گرفته است (OCHA, 2021a, 2021c).

در ساحات کوهستانی که بخش بزرگی از منطقه را فرا می-گیرند، معیشت های مردم با توجه به کوچک بودن قطعات زمین و فرصت های محدود کار، شکننده است و اقتصاد روستایی شدیداً متکی به حواله جات و مهاجرت به پاکستان است.

میزان فقر در هر چهار ولایت مذکور بالاتر از اوسط ملی است. نورستان با ۸۰ فیصد بالاترین میزان فقر را در بین ولایات چهار گانه دارد و ننگرهار با ۶۶ فیصد، لغمان با ۶۳ فیصد و کنر با ۵۷ فیصد در مکان های بعدی قرار می گیرند (UNDP, 2020).

ننگرها، نورستان و لغمان در بین ده ولایتی قرار دارند که بالاترین میزان عدم مصونیت غذایی را به خود اختصاص می-دهند (CSO, 2018). در سال ۲۰۲۰، ننگرهار بالاترین نرخ تورم (انفلاسیون) را در این منطقه داشته که برابر با ۱۲،۳ فیصد بوده است (NSIA, 2021).

شکل ۲: سهم نفوس شهری و روستایی



برگرفته از اداره ملی احصاییه و معلومات (۲۰۲۱)

ولایات شرقی از دیرباز محل جنگ های طولانی بین دولت کابل و گروه های مسلح مخالف دولت بوده اند. جنگ-سالاران محلی، ملاحای ملیشه و پولیس محلی افغان که وابسته به قدرتمندان محل می باشد نیز در کشمکش های قدرت، درگیری-های مسلحانه، غصب زمین و تجارت مواد مخدر شرکت داشته اند که

به نوبه خود شکنندگی اوضاع امنیت را در این منطقه شدت می بخشد. درگیری های پراکنده درونی و بینایی قدرتمندان، شورشیان و قوای دولت بر سر کنترل منابع معدنی و کشت کوکنار، وضعیت را وخیم تر می سازد (PDNU, 2020).

حضور القاعده و ظهور دولت اسلامی ولایت خراسان در سال ۲۰۲۱ به پیچیدگی محرک ها و پویایی های جنگ می افزایند (AMANU, 2021; ilA, 2021; tsuguA, 2021).

فعالیت دولت اسلامی ولایت خراسان که از سال ۲۰۲۱ بدین سو در ننگرهار مستقر بوده است، از آن زمان به بعد در کنر، لغمان و ولسوالی های نورستان شرقی نیز گزارش شده است (kazsiM dna ekleiM, 2021). بنا به گزارشات، این گروه از اکثر بخش های ننگرهار و کنر توسط طالبان و نیروهای امنیتی افغانستان بین سال های ۲۰۲۱ و ۲۰۲۲ بیرون رانده شده است (ilA, 2021; hcraM, 2021). با این حال، نگرانی در مورد حملات به اشخاص ملکی هنوز هم بر جای خود باقی می ماند. در سال ۲۰۲۲ و نیمه نخست ۲۰۲۲ حملات هدفمند به فعالان جامعه مدنی، مقامات دولتی، پرسونل صحنی و رجال برجسته در ننگرهار، لغمان و کنر به اوج خود رسیده است (AMANU, 2021).

برخوردهای مسلحانه میان نیروهای امنیتی و گروه های مسلح مخالف دولت و همچنین بین طالبان و دولت اسلامی ولایت خراسان در طول سال های ۲۰۲۱ و ۲۰۲۲ منجر به بیجاشدن هزاران خانواده در سرتاسر منطقه شده است (AHCO, 2021, 2022).

ننگرهار از غرب با ولایت کابل، از شمال غرب با لغمان و از شمال با کنر هم مرز بوده و از شرق یک سرحد مشترک با پاکستان دارد. دریا های کابل و کنر و نهروهای دائمی که از کوه اسپین غر سرچشمه می گیرند، آب فراوانی برای آبیاری اراضی زراعتی فراهم می کنند که با یک سیستم کانالیزاسیون تکمیل می گردد.

زبان اصلی اکثر جمعیت ولایت ننگرهار پشتو است (تخمیناً ۲۹ فیصد جمعیت) و دری و پشه یی از زبان های اقلیت به شمار می آیند (APFNU, 2021).

این ولایت در دو طرف شاهراهی که کابل را از طریق بندر تورخم به پاکستان وصل می‌کند، واقع شده و از این رو دارای یک موقعیت اقتصادی استراتژیک می‌باشد. ننگرهار همچنان محل رقابت و کشمکش میان دولت جمهوری اسلامی افغانستان و گروه‌های مسلح مخالف دولت می‌باشد. این ولایت با توجه به اهمیتی استراتژیک که دارد، بزرگ‌ترین دریافت‌کننده کمک‌های خارجی بویژه از جانب امریکا می‌باشد (imikaH, ۲۱۰۲; RAGIS, ۹۱۰۲, ۲۰۲۰).

در خارج از مرکز ننگرهار (جلال آباد)، اکثریت نفوس برای امرار معاش وابسته به زراعت و مالداری می‌باشند اما این ولایت مورد هجوم سیل‌های ناگهانی بوده که سبب تخریب حاصلات و آسیب به زیربنای آبیاری شده است (OAF, ۹۱۰۲). استخراج معدن یک منبع اشتغال دیگر در ولسوالی‌های گوشته و خوگیانی در جنوب ننگرهار است که در آن ذخایر بزرگ سنگ مرمر، تالک (clat) و کرومیت واقع شده‌اند. استخراج غیرقانونی معادن سنگ مرمر و تالک توسط گروه‌های مسلح مخالف دولت نیز گزارش شده است (inaroon dna dryB, ۷۱۰۲).

جلال آباد پنجمین شهر بزرگ افغانستان است که نفوس شهری آن بیشتر از ولایات همجواری است که جمعیت شان عمدتاً روستایی است (اشکال ۱ و ۲). شهر جلال آباد مرکز تجارت منطقوی و پایتخت فرهنگی، سیاسی و اقتصادی شرق افغانستان به شمار می‌آید (imikaH, ۲۱۰۲).

ننگرهار یکی از بالاترین ارقام مهاجران، بیجاشده-گان داخلی و عودت‌کننده-گان را در سطح کل کشور دارد و از هر سه باشنده این ولایت، یک نفر یا عودت‌کننده است یا بیجاشده داخلی (MOI, ۱۲۰۲; OSC, ۸۱۰۲).

اوضاع امنیتی در طی دهه گذشته به شکل پیوسته وخیم شده است. ننگرهار یکی از سه ولایتی است که بالاترین تعداد تلفات ملکی را در سال ۲۰۲۰ در نتیجه حملات انتحاری یا انفجار مواد دست‌ساز داشته‌اند (AMANU, ۱۲۰۲). واحدهای شبه-نظامی دولت که

تحت نظر ریاست امنیت ملی فعالیت می‌کنند نیز متهم به انجام محاکمات صحرایی در سال ۹۱۰۲ در این ولایت شده‌اند (WRH, ۹۱۰۲).

ننگرهار (در کنار کابل) یکی از دو ولایتی است که بالاترین میزان قاچاق مواد مخدر در افغانستان را به خود اختصاص می‌دهند (RAGIS, ۹۱۰۲).

لغمان از شمال با پنجشیر و نورستان، از غرب با کابل و کاپیسا، از شرق با کنر و از جنوب با ننگرهار هم‌مرز است. اراضی زراعتی این ولایت توسط سه دریای اصلی کابل، علیشنگ و علینگار آبیاری می‌شود و در سرتاسر ولایت کانال‌های آبی وجود دارد. اکثر اراضی این ولایت کوهستانی است و سکونتگاه‌های مردم در دره‌ها متراکم می‌باشند. در بخش‌های شمال و شرق ولایت، کوهستان‌های پوشیده از جنگلات و درختان مخروطی شکل وجود دارد که بخاطر استفاده از چوب شان توسط مردمان روستایی بهره‌برداری می‌شوند. شاهراه کابل-جلال آباد از ولسوالی جنوبی قرغایی عبور می‌کند و یک شاخه از آن به سوی مرکز ولایت (مهرتلام) و نورستان منشعب می‌شود.

زبان‌های اصلی این ولایت شامل پشتو، پشه‌یی و دری می‌باشند. پشتو توسط ۸۵ فیصد نفوس تکلم می‌شود و زبان‌های پشه‌یی و دری به ترتیب با ۰۳ و ۲۱ فیصد در مکان‌های بعدی قرار می‌گیرند (APFNU, ۵۰۰۲).

کوهستان‌های پوشیده از درخت لغمان یک پایگاه و مقر نسبتاً امن برای گروه‌های مسلح مخالف دولت بوده‌اند. دره‌های آن گذرگاهی برای عبور از مناطق مرزی به سوی مرکز افغانستان می‌باشند. در حالیکه قبل از سال ۸۱۰۲ ثبات امنیتی وجود داشته است، اوضاع امنیت به دلیل افزایش عملیات‌های طالبان و دولت اسلامی خراسان در ولسوالی‌های کوهستانی دورافتاده، شدیداً رو به وخامت نهاده است (sserP amaahK, ۸۱۰۲). درگیری‌های مسلحانه میان شورشیان و نیروهای امنیتی افغانستان در سال‌های اخیر سبب بیجاشدگی شمار کثیری از جمعیت ولایت گردیده است (MOI, ۱۲۰۲, b). (AISN, ۲۰۲۰). خانواده‌ها نیز برای فرار از جنگ‌های

شدید از لغمان به ننگرهار گریخته اند. در سال ۲۰۰۲، ۷۶۲ مورد تلفات ملکی در این ولایت وجود داشته است (AMANU, ۲۰۰۲).

ولایت کنر از جنوب با ننگرهار، از غرب با لغمان، از شمال با نورستان و از شرق با پاکستان هم مرز است. سرزمین های کوهستانی و زیربنای ضعیف جاده ای، دسترسی به این ولایت را مختل می سازد. زبان اصلی بیش از ۰۹ فیصد جمعیت کنر پشتو است و مردم نورستانی و پشه یی زبان در اقلیت قرار دارند (APFNU, ۵۰۰۲).

این ولایت سرشار از ذخایر سنگ های قیمتی و نیمه قیمتی به شمول تورمالین، زمرد کبود (eniramauqa)، یاقوت زرد یا توپاز (zapot) و همچنان لعل (ybur)، یاقوت کبود (erihppaS) و زمرد سبز (dlareme) می باشد. این ذخایر به شکل غیررسمی توسط اجتماعات محلی مورد بهره برداری قرار گرفته و به آنسوی مرز پاکستان انتقال داده می شوند تا در بازار جواهرات "نمک مندی" در پشاور فروخته شوند.

منبع دیگر امرار معاش قطع درختان با ارزش می باشد. قطع درختان که در گذشته تحت نظارت اجتماعات محلی انجام می شد، در طی دهه گذشته به طور فزاینده ای در محوریت جنگ بر سر منابع قرار داشته، و قطع غیرقانونی و قاچاق درختان در مقیاس بزرگ، منجر به کاهش منابع جنگلی شده است. اجتماعات محلی بیشتر به دلیل نیازمندی های اقتصادی در بهره برداری غیرقانونی از جنگلات مشارکت فعال داشته اند که این موضوع روابط آنان را با مراجع دولتی دچار مشکل ساخته است. ادعا شده است که گروه های مسلح مخالف دولت که در این ساحه حضور دارند، کنترل این تجارت را بدست گرفته اند (euqiddiS dna irawnA, rebotCO ۵; ۷۱۰۲; la te redaB, ۳۱۰۲).

دولت بر این ولایت کنترل حداقلی دارد. از سال ۸۱۰۲ بدین سو چندین مورد جنگ و درگیری بین طالبان و دولت اسلامی ولایت خراسان بوقوع پیوسته است. در سال ۲۰۰۲، درگیری های برون مرزی با قوای نظامی

پاکستان گزارش شده است (AMANU, ۱۲۰۲).

نورستان که قبلاً بین لغمان و کنر تقسیم شده بود، در سال ۹۸۹۱ توسط دولت نجیب الله به عنوان یک ولایت از آنها جدا شد و در سال ۱۰۰۲ به عنوان یک واحد اداری تثبیت گردید. این ولایت از جنوب با کنر، از جنوب غرب با لغمان، از شمال با بدخشان و از شرق با پاکستان هم مرز است. این ساحه سرحدی یک نقطه استراتژیک برای ورود تجهیزات نظامی و جنگجویان مسلح مخالف دولت که از پاکستان رهبری می شوند، می باشد.

۵۹ فیصد مساحت نورستان را کوهستان هایی با دره های حاصلخیز پراکنده که برای دهقانی و چرانندن احشام استفاده می شوند، فراگرفته است. سرزمین های کوهستانی و زیربنای محدود جاده ای، دسترسی به این ولایت را بویژه در ماه های زمستان دشوار می سازد (PENU, ۶۱۰۲). ولایت نورستان اساساً تحت پوشش ابتکارات انکشافی دولتی و بین المللی قرار نگرفته است و تنها تعداد انگشت شماری از سازمان ها به عرضه مساعدت های غذایی و پروژه های انکشافی زراعتی در این ولایت می پردازند.

نورستان برغم آنکه در نقطه ای دورافتاده واقع شده است، در بین ولایات دارای بیشترین اهمیت استراتژیک قرار دارد. شرق این ولایت را ساحات سرحدی فرا گرفته است که از دیرباز پناهگاهی برای گروه های مسلح مخالف دولت بوده اند. در غرب آن دره هایی وجود دارد که تا کابل امتداد می یابند. از این رو این ولایت از دیرباز گذرگاه مهم شورشیان برای انتقال تجهیزات از پاکستان بوده است.

ولایت نورستان بواسطه منازعات بر سر منابع و با توجه به حضور حداقلی دولت یا توانایی حداقلی در رسیدگی به این منازعات، چندپارچه شده است. به مانند کنر، گروه های مسلح مخالف دولت در درون و اطراف ولایت به طور پیوسته از این منازعات برای اعمال فشار بر اجتماعات محلی استفاده نموده اند.

## گردهمایی صلح نگرهار: نظر اجمالی

۴۲ زن و ۶۳ مرد در گردهمایی صلح که در جلال آباد نگرهار برگزار شد، شرکت کردند. اشتراک کنندگان شامل اعضای حکومت محل، جامعه مدنی، بزرگان محلی، زنان و مردان تجارت پیشه، نمایندگان سازمان های جوانان و محصلان دانشگاه بوده اند.

در هر گردهمایی به اشتراک کنندگان وظیفه داده می شود تا مسائل اصلی اثرگذار بر محرک های جنگ در اجتماعاتشان را شناسایی نمایند. سپس این مسائل در درون گروه ها به بحث گذاشته می شود. در هر گروه، اشتراک کنندگان به شناسایی عوامل یک مشکل پرداخته و در این مورد بحث می کنند که این عوامل چگونه می توانند در راستای ایجاد شرایط صلح پایدار تحت رسیدگی قرار گیرند.

سپس نتایج بحث های گروهی به یک پنل تخصصی ارائه می شود. اعضای پنل متشکل از سه مرد و یک خانم بوده اند: یک شخص دانشگاهی که عضویت شورای صلح نگرهار را نیز داشت، یک نماینده از شبکه جامعه مدنی در نگرهار، یک نماینده جامعه مدنی از کنر و یک نماینده جامعه مدنی از لغمان



©SEF, OPDAM, ORPPA/علیبرضا کیهان

بخش دیگر گردهمایی های محلی، بحث آزاد در بین اشتراک کنندگان و بیان توقعات شان در ارتباط با صلح و توافق بالقوه میان جمهوری اسلامی افغانستان و طالبان بوده است. توقعات مرتبط به صلح و عوامل جنگ های محلی که توسط اشتراک کنندگان گردهمایی نگرهار شناسایی شده اند، ذیلاً ارائه می شوند.

## توقعات اشتراک کنندگان در ارتباط با صلح

اشتراک کنندگان گردهمایی نگرهار نسبت به نتایج توافق صلح میان طالبان و جمهوری اسلامی افغانستان تا حدی خوش بین بودند.

اکثر آنها گمان می کردند که توافق صلح منجر به مهار جنگ مسلحانه شده و می تواند باعث بهبود اوضاع اقتصادی گردد. تصور می رفت که دولت مابعد صلح می تواند زمینه را برای توزیع عادلانه تر منابع، کاهش فعالیت های جنایی و امحای فساد مساعد سازد. برخی از آنها همچنان فکر می کردند که دسترسی به تعلیم بهبود می یابد و امید آن را داشتند که شرایط برای تعلیم زنان مساعد باقی بماند.

اشتراک کنندگان همچنان مطمئن بودند که نهادهای جامعه مدنی می توانند راهکارهایی را برای برقراری ارتباط با دولت جدید بیابند. این فرضیه مبتنی بر این پیش بینی بود که ساختارهای دموکراتیکی در دولت جدید حفظ خواهند شد:

جامعه مدنی با دولت جدید همکاری خواهد کرد و فعالیت هایش را ادامه خواهد داد، چون نهادهای جامعه مدنی همان مردم هستند. آنها بیطرف اند و هدفشان انعکاس صدای مردم است. یکی از بنیادها و اساسات دموکراسی این است که نهادهای جامعه مدنی از حق مشارکت در حکومت برخوردار باشند و دیدگاه های شان را بازتاب دهند، چون تعریف حکومت دموکراتیک، عبارت از حکومت مردم برای مردم است. عضو پنل - مرد شماره ۱، جامعه مدنی.



©SEF, OPDAM, ORPPA/علیبرضا کیهان

۱، جامعه مدنی.

اشتراک کنندگان در این خصوص اتفاق نظر داشتند که مسیر صلح ممکن است طولانی و آکنده از اعمال خشونت آمیز باشد.

### محرك های محلی جنگ

چهار عامل بارز جنگ محلی که توسط اشتراک کنندگان گردهمایی ننگرهار شناسایی شده اند، عبارتند از:

- فساد
- اقتصاد ضعیف
- عدم حاکمیت قانون
- دسترسی محدود و کیفیت پایین تعلیم

ویژگی های هر عامل ذیلاً تشریح می شود.



©SEF, OPDAM, ORPPA/علیرضا کیهان

### مسئله اول: فساد و خویش گماری

یکی از عوامل اساسی جنگ که توسط اشتراک کنندگان مطرح شد، فساد گسترده و خویش خوری می باشد که مانع از دسترسی برابر به مشاغل، مسکن و خدمات (به شمول معارف و خدمات عدلی) می شود. تبعیض بر مبنای خویشاوندی و قومیت همچنان به عنوان عامل اثرگذار بر افزایش شکاف میان شهروندان و تشدید تنش ها عنوان شد. کمک های تزریق شده به نهادهای فاسد، این مشکل را شدت بخشیده و فرصت های بیشتری را برای نمایندگان فاسد دولت فراهم ساخته تا منابع و کمک های بین المللی را در جهت منافع شخصی شان

نگرانی اصلی اشتراک کنندگان در مورد نتیجه مذاکرات، محدودیت هایی است که برای تحرک و مشارکت زنان در حوزه عمومی و بازار کار وضع خواهد شد. برخی از اشتراک کنندگان همچنان نگران این بودند که حذف زنان از حوزه عمومی می تواند نورم های اجتماعی سنتی مردسالار را بیشتر تقویت نماید.

اشتراک کنندگان معتقد بودند که تغییرات مثبتی که قرار است با روی کار آمدن دولت مابعد صلح به میان آید، همگی ایجاب می کنند که خشونت از جمله جنگ های مسلحانه و فعالیت های جنایی، کاهش یابد. با این حال، برخی دیگر از اشتراک کنندگان نگران آن بودند که توافق با طالبان برای خاتمه دادن به خشونت مسلحانه کافی نخواهد بود چون احتمال دارد که گروه های غیر از طالبان و قدرتمندان محلی به فعالیت های شان ادامه دهند. برای مثال:

ما زمانی قادر به حل منازعات خواهیم بود که به حاکمیت قدرتمندان در افغانستان پایان داده شود. زورمندان محلی و شبکه های جنایی برای برآوردن جنگ های بیشتر زمینه سازی کرده اند\_ اشتراک کننده مرد شماره ۲، جامعه مدنی

برخی از اشتراک کنندگان درباره عدم شفافیت در مورد موضوعاتی که در میز مذاکره مورد بحث قرار گرفته و عدم قطعیت نتایج مذاکره، ابراز نگرانی کرده اند. تاکنون تمام پیش بینی ها در مورد توافق صلح صرفاً در حد گمانه زنی بوده اند:

جلساتی برگزار شد اما ما واقعاً نمی دانیم که در پشت میز مذاکرات چه می گذرد و نه می توانیم از موضوعاتی که ممکن است از آن چشم پوشی شود، دفاع کنیم [...] یک تشویش گسترده در مورد اینکه فردا چه خواهد شد، وجود دارد. از یکسو سر و صدا می شود که صلح یک ضرورت است اما من به عنوان نماینده جامعه مدنی نمی دانم که پشت دروازه های بسته اتاق مذاکره چه می گذرد. مسائل بحث شده باید با مردم شریک ساخته شود\_ عضو پنل - مرد شماره

جذب نمایند. جوانان و تجارتهای محلی در لست کسانی قرار گرفته اند که بیش از همه از این مسئله متأثر گردیده اند.

اشتراک کنندگان برآورد کردند که رسیدگی به فساد کاری است دشوار که هم نیازمند اصلاحات در روندهای اداری است و هم مستلزم تغییر در ذهنیت شهروندان.

در سطح ادارات دولت، آنها خواهان تطبیق مؤثر قوانین موجود و وضع مکانیزم های حسابدگی و شفافیت شده اند. آنها تأکید کردند که نظام عدلی قضایی باید در جهت تعقیب عملکردهای فاسد تدابیر روشن و عاجلی را روی دست گیرد.

جامعه مدنی با نظارت جدی بر کارکرد نهادهای دولتی می تواند نقش مهم و ارزنده ای را ایفا کند اما لازمه چنین تغییری ایستادگی و تسلیم ناپذیری در طولانی مدت است، بویژه اگر دولت نقش خود در حسابدگی به شهروندان را جدی نگرفته باشد.

من شمارش کردم که یازده ریاست دولتی موظف به مبارزه با فساد اداری هستند. هیچ یک از آنها تاکنون مؤثر نبوده اند [...] تا زمانی که تعهد واقعی دولت را در مبارزه با فساد اداری نداشته باشیم، این مسائل نیز وجود خواهد داشت و فاصله بین دولت و مردم نیز بیشتر و بیشتر خواهد شد. عضو پنل - مرد شماره ۲، جامعه مدنی.

این عضو پنل افزود که تأمین شفافیت مستلزم همکاری و هماهنگی مداوم و مؤثر میان نمایندگان حکومت محل و سازمان های جامعه مدنی می باشد.

### مسئله دوم: اقتصاد ضعیف

فقر گسترده دومین عامل محرک جنگ بود که توسط اشتراک کنندگان مطرح شد و به نوبه خود ناشی از اقتصاد ضعیف است. این واقعیت که قدرتمندان کماکان از اقتصاد جنگ منفعت می برند و به جای فعالیت های اقتصادی و تولیدی در فعالیت های غیرمشروع و مخرب سرمایه گذاری می کنند، به عنوان مانعی برای تأمین شرایط صلح عنوان شد. یک اشتراک کننده تشریح کرد

که:

ریشه بسیاری از منازعات فقر است، اکثر مردم فقیرند و هرگاه شخصی مجبور شود تا با فقر دست و پنجه نرم کند، شغلش را از دست بدهد و نتواند کاری دیگری بیابد، آن شخص احتمال دارد برای امرار معاش به فعالیت های غیرمشروع روی بیاورد. این مسئله سرانجام زمینه را برای جنگ و منازعه مساعد می سازد. اشتراک کننده مرد شماره ۳، جامعه مدنی.

اعضای گروه پیشنهاد کردند که به تجارت های کوچک باید توجه و سرمایه بیشتری اختصاص داده شود و ظرفیت سازی آنها باید مطابق به نیازمندی های بازار کار صورت گیرد. اعضای گروه همچنان خواهان آن شدند تا برای فرار سرمایه موانعی بوجود آید و اطمینان حاصل شود که تجار برجسته افغان به جای کشورهای خارجی در داخل کشور سرمایه گذاری می کنند.

در حالیکه پشتیبانی از افراد آسیب پذیر از طریق مساعدت های بین المللی ادامه دارد، توزیع کنندگان این کمک ها باید در مورد چگونگی مصرف و جوه مساعدتی شفاف تر باشند و نشان دهند که چگونه می توانند نسبت به اجتماعات مورد نظر پاسخگو تر باشند. اشتراک کنندگان تأکید کردند که دولت و تمویل کنندگان بین المللی باید بر احداث زیربنایهای صنعتی و ترانسپورتی تمرکز بیشتری داشته باشند.

عاملان مهمی که گفته شد می توانند به مسئله فقر رسیدگی کنند، شامل وزارت های مربوطه و ریاست های کار و امور اجتماعی، احیاء و انکشاف دهات و زراعت می باشند. با این حال، اشتراک کنندگان افزودند که سرمایه گذاری دولتی بدون پشتیبانی مداوم جامعه بین الملل کار دشواری خواهد بود.

بسیاری از اشتراک کنندگان می ترسیدند که مبادا طولانی شدن جنگ و تداوم نفوذ قدرتمندان مانع از انجام تلاش های انکشافی شود.





©SEF, OPDAM, ORPPA/علیرضا کیهان

### مسئله سوم: عدم حاکمیت قانون

بی قانونی گسترده و مصونیت مجرمان، سومین عامل جنگ بود که توسط اشتراک کنندگان شناسایی شد. اعضای گروهی که بر روی این مسئله کار می کردند، وضعیت را بگونه ای توصیف کردند که تعداد کثیری از عاملانی هستند، از گروه های مسلح مخالف دولت گرفته تا قوماندانی های محلی، شبکه های جنایی و ملیشه های تحت پشتیبانی دولت، که عملکرد نهادهای حکومتی را مختل می سازند. آنها متذکر شدند که ناتوانی دولت در مهار و کنترل فعالیت های جنایی، مصونیت دلانان قدرت که در درون دولت نفوذ دارند و تخلفاتی که توسط واحدهای شبه نظامی صورت گرفته اند، عواملی هستند که مشروعیت دولت در نزد مردم را به تحلیل برده و به جذب افراد توسط گروه های مسلح مخالف دولت کمک کرده اند.

یک عضو پنل گفت:

در سال ۲۰۰۱، دولت به جای تمرکز بر چگونگی پرداختن به مسائل موجود، به ملیشه ها اتکا کرد و به جنگ سالاران مناصبی در وزارتخانه ها داده شد. تصور کنید اگر والی بنا به سفارش یک ملیشه مقرر شده باشد، آیا او به دولت حسابدهی خواهد کرد یا به ملیشه های خودش؟ مسلماً به ملیشه ها. حکومت توسط تفنگ ادامه یافت و این جنگ ارزش ملت ما را از بین برد. عضو پنل - مرد شماره ۱، جامعه مدنی.

اعضای گروه حس می کردند که اعضای اجتماعات

خلع قدرت شده اند و توانایی رسیدگی به مسائل مرتبط به حاکمیت قانون را ندارند. آنها خواستار اصلاحات در سیستم عدلی قضایی شدند تا اطمینان حاصل شود که مجرمان و مقامات فاسد به محکمه کشانده شده و مجبور به حسابدهی می شوند. آنها همچنین خواستار آن شدند که به منظور رسیدگی به مسئله گسترش اسلحه و خلع سلاح ملیشه هایی که برای منافع گروه ها یا اشخاص خاص کار می کنند، تدابیر مقتضی عملی گردد.

در واکنش به دیدگاه های اشتراک کنندگان، یکی از اعضای پنل متذکر شد که قانون اساسی افغانستان راهی پیش روی شهروندان قرار داده است تا حقوق شان را مطالبه کنند. وی بر این موضوع تأکید کرد که آگاهی هر چه بیشتر مردم از چارچوب حقوقی موجود می تواند به شهروندان این توانایی و قدرت را بدهد که حقوق شان را مطالبه نموده و در برابر بدرفتاری ایستادگی کنند.

### مسئله چهارم: دسترسی و کیفیت پایین تعلیم

اشتراک کنندگان معتقد بودند که دسترسی پایین به تعلیم و کیفیت پایین تعلیم، به انتشار معلومات کاذب، پیدایش تعصبات قومی و تبعیض جنسیتی کمک نموده است. دسترسی محدود زنان و دختران به آموزش و مکاتب به عنوان یک مشکل گسترده در هر چهار ولایت مذکور مورد اشاره قرار گرفت.

یک عضو پنل متذکر شد که در زمینه دسترسی به تعلیم پیشرفت هایی انجام شده است اما اینکه چه نوع آموزشی ارائه شده، چگونه ارائه شده، توسط چه کسانی و برای چه کسانی ارائه شده است، هنوز هم به عنوان یک مسئله بحث انگیز باقی می ماند:

فراموش نکنیم که کیفیت معارف در طول چندین سال بهبود یافته، تعداد مکاتب و موسسات تعلیمات عالی بیشتر شده، متعلمان می توانند فاکولته مورد علاقه خود را انتخاب کنند. اما مشکلاتی که بارها و بارها مطرح کرده ایم این است که در سیستم معارف فساد گسترده وجود دارد و بحث در مورد اینکه به کدام زبان تدریس شود و چه چیزی با دین مطابقت دارد یا ندارد،

## نتیجه گیری

از مباحث انجام شده در گردهمایی نگرهار شش نتیجه گیری مهم را می توان ارائه کرد.

نخست اینکه، خشونت بر این چهار ولایت سایه افکنده است. برقراری یک آتش بس که حداقل منجر به کاهش جنگ مسلحانه شود، به عنوان یک پیش نیاز برای تدابیر رسیدگی کننده به عوامل محلی جنگ عنوان شد.

دوم، یک باور قوی نسبت به سیستم حکومتی دموکراتیک و ارزش چارچوب قانونی در حفاظت از حقوق شهروندان وجود دارد. اما از سوی دیگر بسیاری از اشتراک کنندگان معتقد بودند که این دولت دموکراتیک هنوز تحقق نیافته است. سیستم حکومتی ای که از سال ۱۰۰۲ روی کار بوده، به دلیل فساد، واسطه بازی، پیوند میان شبکه های جنایی و مقامات دولت، و ارتکاب خشونت از سوی قوای دولت یا ملیشه های تحت پشتیبانی آن، مشروعیتش را در نزد مردم از دست داده است.

سوم اینکه دو نکته فوق الذکر شاید امیدواری به نتیجه مذاکرات دوحه را تبیین کنند. اکثر اشتراک کنندگان با درجه بخصوصی از اطمینان متذکر شدند توافق که منجر به تقسیم قدرت میان دولت و طالبان شود، نتایج مثبتی را در پی خواهد داشت. آنها مشخصاً پیش بینی کردند که کاهش خشونت می تواند فرصت های زیادی را برای تجارت و سرمایه گذاری فراهم کند و تغییر در مدل حکومت نیز می تواند منجر به بهبود حاکمیت قانون و تأمین عدالت اجتماعی بیشتر (اصطلاحی که در طول بحث ها بارها و بارها تکرار شد) شود.

چهارم اینکه پیچیدگی محرک های جنگ شاید بتواند این مسئله را تبیین کند که چرا اشتراک کنندگان در مورد راهکارهای رسیدگی اجتماعات به برخی از مسائلی که در خلال بحث ها مطرح شد، صحبت چندانی نکرده اند. با این وجود، برخی از اعضای جامعه مدنی معتقد بودند که قوانین فعلی وسیله مهمی برای شهروندان فراهم کرده اند تا در برابر بدرفتاری ایستادگی کرده و حقوق شان را مطالبه کنند. این نکته اهمیت حفظ چارچوب قانونی

هنوز هم نسبت به بحث درباره دسترسی پذیری و کیفیت معارف تقدم دارد. عضو پنل - زن شماره ۱، دانشگاهی.

اعضای گروه های که بالای این مسئله کار می کردند، خواهان آن شدند که چارچوب های پالیسی مرتبط به معارف به شکل مؤثرتری تطبیق شوند. آنها همچنین تأکید کردند که روند استخدام معلمان باید شفاف باشد، چون بسیاری از معلم ها بر اساس روابط و نه مهارت های شان استخدام شده اند.

اشتراک کنندگان تأکید کردند که نهادهای جامعه مدنی باید تلاش شان در راستای آگاهی رسانی در مورد اهمیت تعلیم دختران را ادامه دهند. بزرگان محل نیز باید در آگاهی رسانی پیرامون مزایای تعلیمات عمومی و جذب پشتیبانی ها سهیم ساخته شوند.



©SEF, OPDAM, ORPPA/علیرضا کیهان

یک چالش اساسی مطرح شده توسط اشتراک کنندگان در ارتباط با پشتیبانی از دسترسی پذیر ساختن معارف، این بود که ناامنی عمومی خانواده ها را از فرستادن فرزندان شان به مکتب آنهم در شرایطی که مکاتب به طور فزاینده ای در معرض حملات قرار می گیرند، دلسرد می کند. ناامنی همچنین باعث شده است که بسیاری از معلمان از قبول کار در ساحات دورافتاده خودداری کنند. تا زمانی که آتش بس برقرار و امنیت مکاتب تأمین نگردد، رسیدگی به مشکلات سیستم معارف بسیار دشوار خواهد بود.

فعلی را برای جامعه مدنی بازگو می کند.

پنجم اینکه به غیر از امنیت سه عامل دیگر برای تحقق صلح پایدار شناسایی شد که عبارت بودند از دسترسی به عدالت، دسترسی به تعلیمات با کیفیت و همگانی، و ثبات اقتصادی. پرداختن به این مسائل نیازمند تغییرات ساختاری در مدل حکومتی است، بویژه مشورتی شدن نهادهای حکومتی، ایجاد مکانیزم های قوی تر حسابداری و مشارکت مستقیم دولت در خدمات رسانی برای شهروندان.

با این وجود، شهروندان نگران این موضوع بودند که دولت جدید در کوتاه مدت و میان مدت بدون حمایت جامعه بین الملل چگونه می تواند منابع لازم را برای کمک به انکشاف اقتصادی فراهم نماید. مساعدت های بین المللی برای تضمین اینکه حقوق اقلیت ها و زنان حفظ می شود و از حقوق مندرج قانون اساسی ۲۰۰۲ در پیامد مذاکرات دوحه چشم پوشی نمی شود، ضروری خواهد بود. یک پنالیست متذکر شد که کمک ها برای خدمت به اجتماعات محلی می باشد، نه دولت و افراد داخل آن، نه تمویل کنندگان و منافع استراتژیکی آنها.

نکته آخر اینکه برغم امیدواری هایی که در ارتباط با نتیجه توافق صلح دوحه ابراز شد، نگرانی های موجود به دلیل آنکه مشخص نیست در خلال مذاکرات چه چیزی گفته و مذاکره می شود، کماکان ادامه دارد

#### قدردانی

عکس صفحه پوش توسط محمد عارف کریمی گرفته شده است.

#### تذکر قانونی و رفع ادعا

© حق کاپی و تمامی حقوق دیگر برای ORPPA، OPDAM و SEF محفوظ است.

هیچ یک از بخش های این اثر بدون کسب اجازه کتبی قبلی از موسسه APPRO ([www.appro.org.af](http://www.appro.org.af))، کتبی قبلی از موسسه MADPO ([www.mediothek-afghanistan.org](http://www.mediothek-afghanistan.org)) و FES ([www.afghanistan.fes.de](http://www.afghanistan.fes.de)) نمی تواند بازتولید و در سیستم بازیابی، ذخیره شود و یا به هر شکلی یا با استفاده از هر وسیله ای به جای دیگر انتقال داده شود.

- Afghanistan Food Security Cluster (FSC). (2018). Daikundi Province Fact Findings (Qualitative Assessment) Report – January 2018. 8 April 2018. Available at: <https://fscluster.org/afghanistan/document/daykundi-qualitative-assessment-report>
- Al Jazeera (2016). Afghanistan: Who are the Hazara's? Features, Taliban. 27 June. Available at: <https://www.aljazeera.com/features/2016/6/27/afghanistan-who-are-the-hazaras>
- Basharat, Hakim. (2017). More than 200,000 tourists visit Bamyan this year. Pajhwok Afghan News. 3 September. Available at: <https://pajhwok.com/2017/09/03/more-200000-tourists-visit-bamyan-year/>
- Bjelica, Jelena (2020). New World Drug Report: Opium Production in Afghanistan remained the same in 2019. Economy, Development, Environment. Afghanistan Analysts Network (AAN). 25 June. Available at <https://www.afghanistan-analysts.org/en/reports/economy-development-environment/new-world-drug-report-opium-production-in-afghanistan-remained-the-same-in-2019/>
- Byrd, William A. and Noorani, Jawad (2017). Industrial Scale Looting of Afghanistan's Mineral Resources. United States Institute of Peace Special Report 404. Kabul: United States Institute for Peace (USIP).
- Human Rights Watch (HRW). (2019). "They've Shot Many Like This". Abusive Night Raids by CIA-Backed Afghan Strike Forces. 31 October. Available at: <https://www.hrw.org/report/2019/10/31/theyve-shot-many/abusive-night-raids-cia-backed-afghan-strike-forces>
- Islamic Republic of Afghanistan, Central Statistics Organization (CSO). (2018). Afghanistan Living Conditions Survey 2016-17. Kabul: CSO.
- Foschini, Fabrizio (2013). The Social Wandering of the Afghan Kuchis. Changing patterns, perceptions and politics of an Afghan community. Kabul: Afghanistan Analysts Network. Available at: [https://www.afghanistan-analysts.org/wp-content/uploads\\_2013/11/20131125/FFoschini-Kuchis.pdf](https://www.afghanistan-analysts.org/wp-content/uploads_2013/11/20131125/FFoschini-Kuchis.pdf)
- Ghafari, Hadi (2014). Mineral resources of Daikundi province. Pajhwok Afghan News. 3 February. Available at: <https://mines.pajhwok.com/news/mineral-resources-daikundi-province>
- Giustozzi, Antonio (2017). Mapping nomad-farmer conflict in Afghanistan. Afghanistan Research and Evaluation Unit (AREU). Available at: [https://www.ecoi.net/en/file/local/1404589/1226\\_1500886126\\_1714e-mapping-nomad-farmer-conflict-in-afghanistan.pdf](https://www.ecoi.net/en/file/local/1404589/1226_1500886126_1714e-mapping-nomad-farmer-conflict-in-afghanistan.pdf)

Goodhand, J. and Hakimi, A. (2014). Counterinsurgency, local militias, and statebuilding in Afghanistan. Kabul: United States Institute of Peace (USIP). Available at: <https://www.usip.org/sites/default/files/PW90-Counterinsurgency-Local-Militias-and-Statebuilding-in-Afghanistan.pdf>

International Organization for Migration (IOM). (2021). BMA R11 – Afghanistan – Baseline Mobility Assessment Summary Results (July – December 2020). Flow Monitoring. 2 May. Available at: <https://migration.iom.int/reports/bma-r11—afghanistan—baseline-mobility-assessment-summary-results-july—december-2020>

Islamic Republic of Afghanistan. Central Statistics Organization (CSO) and United Nations Populations Fund (UNFPA) (2019). Socio-Demographic and Economic Survey Bamian. Kabul. 3 April. Available at: <https://www.nsia.gov.af:8080/wp-content/uploads/2019/04/SOCIO-DEMOGRAPHIC-AND-ECONOMIC-SURVEY-PROVINCE-OF-BAMIAN.pdf>

Islamic Republic of Afghanistan. Ministry of Rural Rehabilitation and Development (MRRD). (2020). National Area Based Development Program. Parwan Provincial Profile. Available at: <https://web.archive.org/web/20160304201026/http://www.mrrd-nabdp.org/attachments/article/249/Parwan%20Provincial%20Profile.pdf>

Islamic Republic of Afghanistan. National Statistics and Information Authority (NSIA). (2021). Afghanistan Statistical Yearbook 2020. Issue No: 42. Available at: <https://www.nsia.gov.af:8080/wp-content/uploads/2021/04/Afghanistan-Statistical-Yearbook-first-Version.pdf>

Osman, Borhan (2019). Intensifying Violence Dulls Afghans' Hopes for Peace. International Crisis Group (ICG). 5 July. Available at: <https://www.crisisgroup.org/asia/south-asia/afghanistan/rural-afghanistans-lost-feeling-imminent-peace>

Pajhwok Afghan News. (2019). Political Parties are seen as a source of insecurity in Daikundi. Pajhwok Reporter. 14 April. Available at: <https://pajhwok.com/2019/04/14/political-parties-seen-source-insecurity-daikundi/>

Qazizai, Fazeminallah (2019). In the line of fire: Wardak residents struggle to stay afloat in Afghanistan. Arab News. June 23. Available at: <https://www.arabnews.com/node/1514761/world>

Roggio, Bill (2021). Mapping Taliban Contested and Controlled Districts in Afghanistan. Long War Journal (LWJ). Available at: <https://www.longwarjournal.org/mapping-taliban-control-in-afghanistan>

Ruttig, Thomas (2011). Ghorband – A Valley Once Friendly. Reports. War and Peace. Afghanistan Analysts Network (AAN). 19 July. Available at <https://www.afghanistan-analysts.org/en/reports/war-and-peace/ghorband-a-valley-once-friendly/>

Reporterly. (2019). Security Incidents Mount in Daikundi; Why has the Secured Province Faced Insecurity? Nazari, F. 11 July 2019. Available at <http://reporterly.net/narratives/security-incidents-mount-in-daikundi-why-has-the-secured-province-faces-insecurity/>

United Nations Assistance Mission in Afghanistan (UNAMA). (2017). Bamyan Religious Scholars gather to discuss Peacebuilding in Afghanistan. 20 November 2017. Available at <https://unama.unmissions.org/bamyan-religious-scholars-gather-discuss-peace-building-afghanistan>

United Nations Assistance Mission in Afghanistan (UNAMA), and United Nations Human Rights Office of the High Commissioner (UNHCR) (2021). Afghanistan: Protection of Civilians in Armed Conflict. Annual Report 2020. February 2021. Kabul, Afghanistan.

United Nations Development Programme (UNDP). (2020). Pitfalls and Promise: Minerals Extraction in Afghanistan. Afghanistan Human Development Report 2020. Available at [https://www.af.undp.org/content/afghanistan/en/home/library/human\\_development/NHDR-2020.html](https://www.af.undp.org/content/afghanistan/en/home/library/human_development/NHDR-2020.html)

United Nations Environment Programme (UNEP) (2016). Climate change in Afghanistan. What Does it Mean for Rural Livelihoods and Food Security? November 2016. Available at [https://postconflict.unep.ch/publications/Afghanistan/Afg\\_CC\\_RuralLivelihoodsFoodSecurity\\_Nov2016.pdf](https://postconflict.unep.ch/publications/Afghanistan/Afg_CC_RuralLivelihoodsFoodSecurity_Nov2016.pdf)

United Nations Organization for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA). (2019). Afghanistan: Weekly Humanitarian Update (9-15 September 2019). September 15, 2019. Available at [https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/afghanistan\\_humanitarian\\_weekly-15\\_september\\_2019.pdf](https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/afghanistan_humanitarian_weekly-15_september_2019.pdf)

United Nations Security Council (UNSC). (2020). Letter dated 19 May 2020 from the Chair of the Security Council Committee established pursuant to resolution 1988 (2011) addressed to the President of the Security Council. UN Doc. S/2020/415. 27 May 2020. Available at <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N20/110/60/PDF/N2011060.pdf?OpenElement>

United Nations Secretary General (UNSG) (2020). The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security. UN Doc. A/74/897-S/2020/549. June 17, 2020. [https://unama.unmissions.org/sites/default/files/sg\\_report\\_on\\_afghanistan\\_june\\_2020.pdf](https://unama.unmissions.org/sites/default/files/sg_report_on_afghanistan_june_2020.pdf)